

CARTILE SATEANULUI ROMANU.

SCRIERE LUNARIA

pentru

TREBUINTIELE POPORULUI ROMANU.

Va eși in fiesce-care luna cate un'a carte.

Pretiuu pe unu anu e 1 fl. 50 cr.

v. a.

Cursulu II.

1877

Cartea XII.

Scrisorile si banii de prenumeratiune se se tramita:

La Redactiune in Gherl'a (Sz. Ujvár).

Proprietariu, Editoru si Redactoriu respundietoriu:
Niculae F. Negrutiu in Gherl'a.

Unele si Altele.

Prenumeratiunile pre anulu 1878 se se faca catu mai curundu, pentruca — netiparindu-se in venitoriu esemplarie de prisosu — prenumerantiloru intardiati nu le vomu poté servi cu tote cartile, ci numai cu acelea cari voru eși dupa sosirea la noi a prenumeratiunelor.

Pretiuu de prenumeratiune pre unu anu intregu e numai 1 fl. 50 cr. v. a. — platindu inainte. — Prenumerantii acestei foie 'si potu câsciga si foi'a basericésca „*Predicatoriulu Sateanului Romanu*“ — cu 2 fl. 50 cr. v. a. pre anulu intregu, — la care casu pretiuu de prenumeratiune, la amendoue foiele aceste, 'lu potu plati in done rate, si anume in fiecare diumetate de anu cate 2 fl. v. a.

Batali'a. — „Viteji'a armatei române a avutu una noua isbânda de o insemnatate importanta. Luarea *Rahovei* va fi inscrisa cu litere de auru in analele nôstre, alaturi cu luarea redutei *Griviti'a*. Dee Ddiu cá si prin alte fapte stralucite, *bravur'a Osteniloru Romani* se remâie nescêrsa. Ati versatu si sunteti gata a versa sangele vostru pentru independenti'a scumpei nôstre tieri. Cá amentire a implenirei santei vóstre detorie, voiu infientia o *medalia* pre care va fi scrisu: *Aperatorii Independentiiei Romaniei*.“ Cu aceste cuvente au laudatu Domnitoriulu Romaniei viteji'a cu care armat'a Romaniei s'au luptatu contr'a dusimanului seu vecinicu, contr'a Turcului, luandu dela elu orasiulu *Rahova* si mai tardiu *Lom-Palanca* si alte pusetiuni resboinice insemnate. — Imperatulu Germaniei a salutatu pre invingatoriulu comandante alu trupelorü romane *Carolu I.*, pentru *bravur'a* cu care au sciutu da pieptu cu Turculu si pentru fericirea ce au avutu de a lua dela acest'a acelea locuri de mare insemnatate resboinica. Bravulu comandante inse a respunsu: „*nu eu ci viteji'a osteniloru mei au isbutitu a sfarmá pre inimicu si a cuprinde acelea locuri!*“ — Bucurandu-ne si noi din anima de aceste fapte vitejesci si isbutiri insemnate ale armatei romane i-i oftamu: *cunun'a de lauru a invingerei si fericirea de a vedé premarita tier'a româna, pentru care sangerá pre campulu bataliei!* —

AJUTATI PRE CONFRAȚII CARI SANGERÁ PENTRU INDEPENDENTIA ROMANIEI!

Prea stimulate Dómne si amate sorori! Crediu, cá veti fi auditu si D.Vostrá despre intemprarile cele sangerose, cari se desfasiura astadi la Dunarea de diosu; sum convinsa, cá veti fi intielesu si aceea, cá si

dulcea noastră Romania a fostu silita si de impregiurari cá si de numele si demnitatea s'a a-si chiasmá la arme si a-si aduná sub standardulu seu pre bravii sei fii si asia a participá in modu activu la sangeros'a drama, carea se joca in vecinatatea s'a. Aperarea pamentului „ingrasiatu cu sange de eroi,“ de crudimele istaganului turcescu; elaptarea independintiei Romaniei acú proclamate au pretinsu susu si tare acestu sacrificiu din partea Romanilor!

Siutu si cunoscutu lucru este, prea stimate sorori, cumcá cand bubuia si sbóra globurile de tunu dela o parte la alt'a, acestea 'si iau victimele lor!

Bravii osteni romani de buna séma inca voru avé unii a mori pre campulu de onore, altii a se reintorce mutilati séu raniti la vetrele lor! Grea dar onorabila chiamare a osténului!

Alternativ'a din urma avendu-o in vedere damele si damicelele romane din tote tierile locuite de romani au inceputu a face — pre unde e iertatu — comitete, er' pre la noi — unde aceste sunt oprite — dela locurile mai inalte — singuratecele a luá asupra-si colectarea de bani si pansarie de tota speci'a pentru alinarea doreriloru ostasiloru romani raniti pre campulu de resboiu. O fapta acést'a, prea stimabile sorori! provocata si impusa atatu prin legea firei si a santei nostre religiuini, catu mai virtosu prin legatur'a sangelui, carea ne unesce pre noi cu dulcii nostri frati de preste Carpati!

Am cetitu cum damele si damicelele romane de prin mai multe locuri ale Transilvaniei precum de pre la Brasiovu, Sabiiu, Alb'a Juli'a, Clusiu, Blasiu, Naseudu etc. se grabirá a se intrece in adunarea oferte-loru de tota speci'a pentru scopulu amentitu.

Dereptú-ce, cá nu cumva numai noi — preutesele si cele alalte dame onorabili de prin giurulu acest'a — se remanemu mai indereptu : 'mi permitu a apelá la semiulu celu delicatu alu nobilei anime a D.Vostrá, rogandu-ve, cá se binevoiti a conferi — care catu veti poté in bani pentru desu amentitulu scopu maretiu. — Sum'a adunánda se va inaintá la loculul destinatu, despre ce se va poté convinge fia care din „Gazeta Transilvaniei“, „Familia“ si „Cartile sateanului romanu“ in cari diuarie se voru publicá numele onorabileloru contribuente.

Pentru inlesnirea lucrului se aclude aci sub 'l. „List'a de subscriptiuni“, carea de-impreuna cu ofertele mare-animóse veti binevoiti a o tramete la subscris'a.

Dupa cari sperandu cá preastimatu D.Vostrá, iubite sorori! veti sci a pretiui acestu apelu dupa adeveratulu si inaltulu lui scopu, si rogandu-ve a primi espresiunea sincerei mele stime remanu in Gherl'a, la 18 Octomvrie 1877. — Ludovic'a Borgovanu n. Antonu m. p.

List'a de contribuire

pentru ostasii romani raniti in resbelulu cu turcii in anulu 1877.

Mari'a Lipecky maritata Bercianu 3 fl.; Ludovic'a Borgovanu 3 fl.; N. N. 2 fl.; An'a Alutanu preotésa in Dengeleagu 1 fl.; Mari'a Boeriu n. Zotticú invetiatorésa in Gherl'a 1 fl.; Susana Veresiu din Dengeleagu 1 fl.; Nin'a Onciu din Gherl'a 1 fl.; Emili'a Hochmahl 30 cr. Totu din Gherl'a: Iulian'a Moldovanu 30 cr.; Teresi'a Popu 10 cr.; Ravec'a Floreanu 20 cr.; Mari'a Ardeleanu 10 cr.; Ravec'a Bocotanu 20 cr.; Susan'a Cupsi'a 6 cr.; Mari'a Lesianu 10 cr.; Lin'a Pintea 50 cr.; Colti'a Mari'a 40 cr.; Mari'a Moldovanu 20 cr.; Nicolau Sim'a 10 cr.; Stanislau Muhaj 10 cr.; Marianu Gregoriu 20 cr.; Gregoriu Baldi orologieru 50 cr.; Anisi'a Olariu 10 cr.; Iulian'a Cigizi 5 cr.; Floric'a Hoszu 16 cr.; Mari'a Popu 10 cr.; Moldovanu Gregoriu 25 cr.; Parasc'a Campeanu 10 cr.; Etn'a Veresiu 40 cr.; Christin'a Morariu 10 cr.; N. N. 20 cr.; Sandor Ioanu 10 cr.; An'a Bilig'a 5 cr.; Iulian'a Török 5 cr.; Catalin'a Estergaru 10 cr.; Un Christiano 20 cr.; Stefanu Pojár 8 cr.; Georgiu Merza 10 cr.; Ravec'a Popu 10 cr.; Alesandru Casa

CARTÎLE SATEANULUI ROMANU.**SCRIERE PERIODICA****pentru trebuintele poporului romanu.**

Descépta-te Romane!

Proprietariu, Editoru si Redactoriu respundietoriu:
Niculae F. Negrutiu in Gherla.

Stanu venatoriulu.

(Intemplare din betrani*).

Erá o séra lina . . . A noptiloru regina,
 Versandu preste padure o palida lumina,
 Privé dintre stelutîe cu tainica uimire
 La venatoriulu teneru, ce beatu de fericire
 Siedé 'naintea casei cu sóci'a-i iubitóre
 Incungiu ratu de arbori si flori mirositóre.

Nevast'a tenerica cu ochi de porumbrele
 Privé tacuta-'n cerîuri la luna si la stele;
 Apoi zarîndu cum vine in josu cá o sagéta
 O palida stelutîa din ceriuri alungata:
 „O dalbe stelisióre! — ea dice suridîendu —
 Veniti, sburati cu tóte aice pre pamentu;
 Cáci oh! aici vietî'a cu multu este mai dulce
 Cá-'n raiulu de lumine, cá-'n ceriulu ce straluce!“

Apoi privesce tainicu in faci'a lui senina
 Si fruntea graciósa pre sinulu lui si-o-'nclina;
 Er densulu dice: „Flóre, regina intre flori!
 Vedi lun'a catu de trista pasîesce printre nori? . . .
 Ast'feliu odinióra treceamu eu in viétia
 Cu anima dotósa prin nori grei de tristétia,
 Candu singuru traíamu inca si nu sciámu in lume
 De-a ochiloru tei farmecu, de dulcele teu nume . . .
 Dar' ceriulu, avendu mila de-a mele negre plangeri,
 Tramisu-mi-a in cale pre unulu dintre angeri . . .

*) Fragmentu din o poema epica.

De candu teamu pre tene o! angeru de iubire,
De-atunci a mea viétiá e numai fericire!“ ...

A disu si-abia sfîrsîta, candu éta ca resuna
Din vâile profunde unu glasu cá de fortuna:
„La lupta toti, la lupta, cá-ci tiér'a e perduta!
Dusîmanulu e in tiéra! La lupta toti, la lupta!“
Si muntii repetu éra cu vócea loru bizara:
„La lupta toti, la lupta! Dusîmanulu e in tiéra!“

„Dusîmani in a mea tiéra? — barbatulu a graitu —
Ah, unde-i buzduganu-mî, tovarâsiu multu iubitu?
Ah, unde-i a mea palá de feru stralucitoriu?,
Se-i stemperu lung'a sete, se-mî mai plinescu unu doru!“ ...

Si cá unu fulgeru sbora, si grabnicu se-'n arméza,
Si-'ncaleca pre murgu-i ce salta si rinchéza,
Si ast'feliu voinicesce cu arme-'mpodobitu
In foculu bataliei sta gata de pornitu.

Petrusa de durere muierea mi-lu privesce.
„O scumpulu meu tesauru! — cu lacrimi ea graesce —
Acum díse-si cá viéti'a-'ti e numai fericire:
Si-acum si vréi a merge din bracia-mi la perire? ...
Lâsa-vei tu in giele pre scump'a-ti florióra
De dorulu teu ferbinte se plânga si se móra? ...
O! unde-i juramentu-ti de vecînica iubire?
Séu vai, acel'a n'a fostu decatu o amagire?“ ...

„O! dulcele meu angeru! — barbatulu i-i raspunde —
Dar' omú-e óre-'n lume acelu ce se ascunde
Si trece vremea scumpa in siópte de iubire,
Candu gintea s'a-'lu provóca s'o scape de perire?
Au n'ai rosí la facia a me numi barbatu,
Se siedu pe-a t'ale bracia cu frica tupilatu:
Candu altii colo-'n lupta c'-unu crâncenu buzduganu
Spargu capuri blastemate, facu móрте prin dusîmanu? ...
Eu te iubescu din sufletu o angeru de dulcétia!
Eu pentru tene draga mi-así da si-a mea viétiá!
Dar' pentru a mea tiéra si-a gintei mele bene:
Gert'fi-mi-así — dese-ar' cere — viéti'a si pre tene!
Acést'a-i detorenti'a onestului barbatu;
Si celu ce n'o-'mplinesce: e lasíu, e blastematu! ...
O! nu fii dara trista vediendu-me plecându!
Alunga céti'a négra din sinulu teu plapându:
Ca-acusí, pre candu din arbori josu frundi'a va cadé:
Plutindu in fericire noi ér' ne vomu vedé!“ ...

.

„O, fia dar'!.. Mergi veselu, de dorulu meu urmatu;
Plinesce-'ti detorinti'a cá omu adevveratu!..
Mergi... oh!... dar' vino éra acusi, dragulu meu sóre,
Si nu lasá in giele pre gîngasi'a t'a flóre!“...

Barbatulu o asculta, cu sufletu-'n estazu;
Depune-o sarutare pre tristulu ei obrazu.
O stringe cu iubire la sinu-i ardiatoriu,
Apoi 'naltându-'si ochii spre ceriulu lucitoriu :

„O, angeri! — dice densulu — o, stele stralucite!
Trimiteti-'mi din ceriuri poteri neobosite:
Pre unde eu voiu trece cu spad'a mea luciósa
Dusimani totu se cada, precum scaii de cósa!...
Séu sórtea de-i jurata incontr'a gintei mele:
Se moru si eu mai bene in lupta sangerându, —
Decatu se-mi vedu natiunea geméndu in lantiuri grele,
Decatu se fiu sclavu cand'va pe-alu meu stravechiu pamentu!“
Apoi catra murgutiulu, ardiédu de doru, graesce:
„Nainte voinicele! me pórta fulgeresce!“...
Murgutiului cu mente i-i place de porunca:
Rínchéza, salta veselu, in nópte se arunca,
Si cu-alu seu domnu se perde in codrii sloptitori
Precum unu vulturu falnicu sborádu susu p'ntre nori.
Ér tener'a nevasta remane cu-'ntristare,
Precum o lunca verde candu sórele dispáre...
Petru Dulfu.

Inceputulu si istori'a Romaniloru.

— *Tractatu, pentru poporulu romanu, in forma de dialogu.* —

SÉR'A XXIII.

Preotulu. In sér'a trecuta v'am povestitu despre ace'a cum au venitu Bulgarii in imperati'a bisantina si ca la anulu 707 *Carolu celu mare*, imperatulu Galiloru, a pusu capetu undeloru de popora, cari amblau dintr'un locu intr'altulu. Pre acelu tempu eráu aici in tienaturile nostre Avari.

Victorulu. Asié dara acum voru fi avutu pace si bietii Romani, ca dio multe au mai suferitu dela atat'a amaru de omu spurcatu.

Aureliu. Miemi se pare cá nu, pentru-ca inca Domnulu Parente nu ne-a povestitu despre *Unguri* seau cum se

numescu ei Magyari, si apoi dupa ce îi vedemu că si ei suntu aici trebue se credemu că si ei inca au venitu de undeva si inca mai tardiu de tempurile aceste.

Preotulu. Ai dreptate, fetulu meu, Aurelie! Inse mai inainte de a ve povesti despre acestu neamu, ve voiu povesti cev'a despre starea Romaniloru din Daci'a Aureliana; că-ci aici in ce'a Traiana acum pentru pucinu tempu erá linisce.

Juliu. Dio bene vei face Domnule Parente déca ne vei invetiá despre intemplementele tuturoru Romaniloru de pre faci'a pamentului, ca dio ace'a e chiaru rusine a fi Romanu si a nu sci ce s'a intemplatu si ce se intempla cu Romanii de pe tote locurile: Domne catu de bene aru fi déca aru fi toti Romanii la unu locu!

Paulu. Spune-ne Domnule, ca ardemu de dorenti'a de a sci cum a fostu trebile Romaniloru celoru vechi, ca uite, alduite-aru Domnedieu eu am invetiatu pâna in gramatica, dara catu am fostu la scola, nici odata n'am auditu de acestea, — dreptu ca n'am invetiatu carte romanésca.

Preotulu. Bene! Ace'a v'am spusu ca la anulu 680 dupa Christ. *Asparu* cu conducatoriulu Bulgariloru a trecutu Dunarea in Mesi'a si asié Romanii de acolo au inceputu a trai bene cu Bulgarii si a se luptá in contr'a dusimanului alaturea cu ei. Precandu au trecutu Bulgarii Dunarea imperati'a bisantina erá inca tare si puterea ei se estindea si preste Romanii din Daci'a Aureliana. Imperatii dela Constantinopolu din tote puterile s'au incercatu se-i scota afora, dara fiendú-ca avéu de lucru si cu alte popore, si asié puterea le erá impartita, cu tote luptele si cu tote vitegiile nu le-au potutu face nemica. Ma, pucinu dupa ace'a pre la anu 709 asié de uritu au batjocoritu pre imperatulu *Justinianu II.* incatu acest'a a trebuitu se plátésca dare regelui Bulgariloru, *Terbiliu*, urmatoriului lui *Asparucu*. *Terbiliu* pretindea dela Bisantini se-i acopere scutul si tota armatur'a lui cu bani si-'si implantá lancea in pamentu si trebuia se-o invalésca de susu pâna diosu cu haine de matase; éra la soldati se-le umple o mana cu auru si cea-alalta cu argintu. De aci dusimaniele intre Bulgari si Bisantini au devenitu totu mai infocate, că-ci Bisantinii nu poteau suferi se platesca dare unui poporu numai de eri-alalta si inca barbaru.

Luptele aceste mai infocate au fostu între imperatulu bisantin *Constantinu V.* si între Domnii bulgaro-romani *Cormesiu* si *Telesinu*, dara mai multu totu Bulgarii au pierdut, si togma din acésta cauza, vediendu poporulu că totu reu le merge au alungatu pre *Telesinu* si au alesu de domnu pre *Sabinu* mai tardiu pre *Paganu*; amendoi romani, — acesti'a au voitu se traiesca in pace cu Bisantinii, inse nu au potutu face nemica, pentruca imperatulu bisantin *Constantinu V.* se prefacea ca iubesce pacea éra pre sub mana totu atacá pre Bulgari si pre Romani, căci vediendu curagiulu acestor'a, se temea de ei.

Crumu, domnulu Bulgariloru si alu Romaniloru.

La anulu 807 d. Christ. se alege de domnu alu Bulgariloru *Crumu*, unu omu de totu cumplitu si mare dusimanu alu Bisantiniloru; dara la Bisantini inca érá unu domnu, *Niceforu I.*, care togma asié uriá pre Bulgari. De aci apoi s'a inceputu între ei lupta pre morte — pre vietia. *Crumu*, ce e dreptu l'a rugatu in doue rënduri de pace pre *Niceforu*, dara acest'a cu sumetia l'a respinsu si a strabatutu totu mai afundu in tier'a lui; pâna ce la urma *Crumu* maniandu-se, a inceputu si elu a se aperá si intru atat'a a batutu oatea lui *Niceforu*, catu si elu a cadiutu in manile lui *Crumu*, — acest'a apoi tafându-i capulu, i-la invalitu in argintu si-lu folosiá de vasu, din care adapá pre Scloveni. Acestu *Crumu* a facutu multe neplaceri Bisantiniloru pâna-ce la anulu 820 a scapatu de elu; dara nu si de ur'a, ce o aveau Bulgarii in contr'a loru.

Dupa mortea lui *Crumu* se alese de domnu *Critagonu*, inca si mai cumplitu, despre acest'a avemu de a ne insemná că sub elu au trecutu Bulgarii in *Panoni'a* si in partile riului *Tisa*, si invingându pre locuitorii din aceste tienuturi li-au pusu ocarmuire si deregatorie bulgara. Pre la anulu 830/1 more si *Critagonu* si in loculul lui se face domnu nepotulu lui *Crumu*, cu numele *Bogoru*, unu omu care 'si iubiá multu poporulu seu.

In vietia acestui'a e de insemnatu ace'a fapta de laudatu, ca Bulgarii sub elu au primitu credinti'a crestina dela Ro-

manii, cu cari tote le aveau in comunu. La ace'a ca domnulu Bogoru se se intorca la credinti'a crestina au contribuitu mai multe impregiurari. Asié Episcopulu *Teodosiu Cufara*, curatu romanu *) la initiatu pre Bogoru in credinti'a crestina, si acést'a o a facutu chiar' la rogarea lui Bogoru, care avea lipsa de cunoscenti'a religiunei crestine, pentru ca Bulgarii fiendu in legaturi de aproape cu Romanii, pre incetulu primiserà dela acesti'a crestinismulu, si apoi Bogoru trebuiá se scia ce credentia profeséza poporulu seu. Pucinu dupa ace'a Teodosiu Cufara s'a dusu la Constatinopolu, dara in loculu lui a venitu la curtea domnésca sor'a densului, care fiendu de multu crestina a invetiatu pe Bogoru mai departe religiunea lui Christosu. A dou'a cauza care a indemnatu pre Bogoru cá se se faca crestinu a fostu ace'a: ca in Bulgari'a s'a latítu una pestilentia (ciuma) grozava care nu a incetatu pâna ce s'a chiamatu in ajutoriu Ddieulu crestiniloru.

A trei'a cauza, si pote mai influintiatoria, a fostu urmatori'a:

Bogoru erá mare venatoriu, deci a voiitu cá si acasa inca se fia incungiuratu de fiere selbatice. Direptu acea zidindu o casa noua, a chiamatu pre pictorul *Metodiu*, romanu dein coloniele lui Traianu, cá se i-o pictorésca, facúndu pre paretii acelei'a lucruri de cari va sci elu mai infuratorie. *Metodiu* a facutu judecat'a cea de pre urma, punéndu de-a drépt'a pre cei buni, éra de-a stâng'a pre cei rei. Si acést'a asié influintia a avutu asupr'a lui Bogoru, catu indata s'a si facutu crestinu. Si asié apoi dupa elu incetulu cu incetulu toti Bulgarii au primitu crestinismulu.

Evlaviosulu domnu Bogoru, catra capetulu vietiei s'ale, s'a facutu calugaru lasándu domni'a fiului seu *Simionu*. **)

*) G. Sincai „Cronica Romaniloru“ t. I. pag. 157.

**) Dela anulu 680, decandu au intratu Bulgarii in Daci'a Aureliana, sortea Romaniloru a fostu un'a cu a Bulgariloru. Domnii Bulgariloru au fostu si domnii Romaniloru. Ambii au avutu de a face cu Bisantini, de ace'a aci se va continuá numele imperatoru din Constantinopolu si a Domniloru Bulgaro-Romani, dupa cum urméza:

Imperatii Bisantini:

Iustinianu II., a doua ora, † 711.
Filipicu 713.
Anastasiu II. † 716.

Domnii Bulgaro-Romani:

Asparucu † 683.
Terebiliu 683—727.
Cormesiu 727—760.

Aci ne oprimu, Iubitiloru, pentru ca acestu domnu, *Simionu*, a avutu de lucru cu unu poporu, pâna aci necunoscutu, cu Ungurii. Despre intemplantile lui cu Ungurii, precumu si despre venirea acestor'a in aceste tieri, despre cuprinderea Daciei prin ei, despre domnii romani cari au stapênitu in aceste locuri la venirea loru, ve-oiu povestî in anulu urmatoriu.

Materi'a ce se va espune de aici inainte, pentru noi Romanii, e de mare folosu, — deci ve rogu că pre anulu urmatoriu se ve adunati catu mai multi la acestu locu, că asié deca ne place a ne mandri cu numele de romanu, se potemu dice cu fruntea deschisa că ne scimu si trecutul nostru.

Teodoru Petrisoriu,
profesoriu.

Țiu'a lui Craciunu.

— Tradițiune. —

Câti boeri cu nume mare
Toti la curte se grabescu,
Că-ci acolo-e desfatare, —
Béu, mananca, dântiuescu.

Dicu lautarii din vióre . . .
De-ii audi intineresci,
Si unu coru de dînisióre
Cânta doînele ceresci.

Ast'feliu curge-'n desfatare
Vieti'a loru neincetatu,
Ast'feliu Domnulu de-'ntristare
Vré se fie liberatu.

Cup'a de-auru iute-i plina
De vinu dulce, spumatoru,
Fie-care ié si-'nchina :
„Pentru bunulu Domnitoru!“

Si a trombeloru fanfare
Că si mersulu triumfalu
Resunáu in departare,
Par' c'-arú trece preste-otaru.

Lauda mare si marire
I-se-'nchina totu mereu,
Dar' unu velu de ingrigire
I-i incinge sinulu seu.

Teodosiu III. 717. Leonu III. 741.
Constantinu V. Cupronumu 741—775.
Leonu IV. 775—780.
Constantinu VI. 780—811.
Niceforu I. 811. Mihailu I. Raueabe 812.
Leonu V. Armeanulu † 820.
Mihailu II. Balbulu † 829.
Teofilu 842. Mihailu III. 867.
Basiliu Macedoneanulu 886.

Telesinu 760—763.
Sabinu 763—765.
Paganu 765—770.
Telericu 770—777.
Cardamu 777—807.
Crumu 807—820.
Critagonu 820—830.
Bogoru 830—847.
Simionu —

(Se voru continuá de amendoue partile.)

Anim'a-i-e neodihnita,
Cev'a-'lu róde ne-'ncetatu, —
Nóptea-i pare urgisita,
Diu'a-e ceriulu totu 'noratu.

Deci boerii in pahare
Tórna vinulu spumatoru,
Si 'lu béu, spre desfatere
Bunului loru Domnitoriu.

Domnulu inca cu iubire
Bé se scape de-alu seu chinu,
Inse drépta fericire
Nu aflá neci chiar' in vinu.

Candu de-odata se ivesce
Fét'a Domnului celu bunu,
Si préblanda li graiesce:
„Éca-aducu pre mosiu Craciunu!”

O fíntia patimânda
Este omulu ce-a venitu,
Si cu-o vóce tremurânda
Sórtea-si trista-a povestitu.

Si de locu cu indurare
Díce bunulu Domnitoru,
Cá se-i dee de mancare
Si-i promite ajutoru.

Si cum díse a sa féta
Cá-su mai multi ce patimescu,

Multi sermani venirà-'ndata
In palatulu celu regescu.

Toti primirà-ajutorare,
Toti pre Domnu 'lu prémariáu,
O! atâta indurare
Neci in visu nu asceptáu.

Dar' si Domnulu preste fire
Se semtiá pré fericitu,
Asié dulce multiamire
Elu neci-candu n'a mai semftu.

Càci o fapta de-'ndurare,
Ce alina plansu, doreri, —
Da mai mare desfatere
Decátu ori si ce placeri.

Deci si Domnulu astu-data
Se semtiá préfericitu,
Cà ascultandu de a s'a féta,
Fapta buna-a implinitu.

Si de-atuncia cu-'ndurare
Pre sermani ajutorá,
Si-'n acésta diua mare
Totu cu densii s'-ospetá.

Si de-atuncia totu ferice
A traitu acelu Domnu bunu,
Si de-atuncia se totu díce:
„Buna diu'a lui Craciunu!”

Iulianu Grozescu.

Poterea cuventului mamei.

In Antiochi'a, capital'a Siriei, traia una femeia evlaviosa si tematóre de Domnedieu, cu numele Antusa, care cu douedieci de ani deveni veduva. Ea avé una féta si unu fecioru, care capetá in botesu numele Ioanu. Antusa nu se mai casatori a dou'a ora, ci luá insasi asupr'a s'a grigi'a de a plantá in animele copiiloru sei semanti'a in-
vetiaturei crescinesci; si neci una-data una femeia nu a fostu mai vrednica de numele *mama*, decatu ea; chiar' pagâni trebuiau se o admire pentru virtutile ei. Precum pe de una parte ea erá cu cea mai mare grigia pentru crescerea relegiósá a copiiloru sei, intocmai asié pe de alta parte ea erá ingrigita a chivernisí cu deosebita in-
tieleptiune si desinteresare averea remasa de parentele loru.

Apropiându-se tempulu spre a da pre fiulu seu la invetiatura, ea 'lu incredință lui *Libaniu*, celui mai vestitu filosofu si retoru de pe acelu tempu, si Ioanu facu progrese atatu de stralucite, incatu in scurtu tempu intrecu pre invetiatoriulu seu. Acest'a disu chiar inaintea mortiei s'ale, ca si-ar' fi alesu pre Ioanu de urmatoriu alu seu, deca nu i-l'ar' fi rapitu crescinii. — Deca junele Ioanu ar' fi fostu mai postitoriu de marire, — elu, fiindu din una familia stralucita si inzestratu cu rari daruri sufletesci, se-ar' fi potutu maguli cu speranti'a, a ajunge una-data la cele mai inalte deregatorii de statu; elu inse neincetatu se indeletnicia in umilintia si in invingerea posteloru lumesci. Unic'a s'a placere era, a se apropia de singuratate — de Domnedieu, si dupa ce si prietenulu seu *Vasilie*, luà ace'asi hotarire, lumea pierdu tota atragerea pentru densulu.

Una-data Ioanu se afla singuru cu mama-s'a *Antus'a* si incepura a povesti multe despre lucruri relegiose. — De una-data Ioanu se scola si disu cu mare infocare: „Candu angerulu mortiei se slobode asupr'a pamenteanului, si 'si pune recea s'a mâna pe fruntea lui; candu tote dorintiele, tota speranti'a, tota lupt'a se frange cu cea din urma palpitare a animei; candu vaza si putere, avutu si placere, onore si marire pieru tote pentru vecie cu cea din urma privire a ochiului muritoriu: atunci la mic'a intrebare „*cene ai fostu?*“ se mai adauge inca una mica intrebare „*cene esti acum?*“ — *Cene ai fostu?* — amu vediatu; *cene esti?* — o vedemu aievea, o vedemu atatu, pâna candu locasiulu din urma te ia deinaintea ochiloru nostri. Acolo te duci, unde milioane au mersu inaintea t'a; acolo te prefaci in pulbere, unde milioane sau facutu pulbere inaintea t'a“.

„Dar' acum urmèza marea intrebare: „Cum te vei justifica candu vei stă inaintea tronului judecatiei celei vecinice?“ — Acèsta mare intrebare, scumpa mama, pre fiecare ar' trebui se-lu indemne, a lucra neincetatu pentru deseversirea s'a. Cum se fie inse acèst'a cu potintia in acèsta lume furtunosă, unde totul pare a se fi conjuratu spre a scerge din sufletu ori-ce contemplatia seriōsa, indata la antai'a s'a ivire“.

„Cum intielegi tu acèst'a fiulu meu?“ — intrebà *Antusa* — „explica mai apriatu intielesulu cuvinteloru tale“.

„Intielegu — dise Ioanu — ca numai in singuratate pote omulu se lucre la deseversirea s'a“.

„Si nisuindu dupa deseversire, ce cugeti se faci?“ intrebà *Antus'a*.

„In sinulu singuratiei amu de cugetu se cantu ce n'amu potutu afla in sgomotulu lumei acèstei'a!“ — respunse Ioanu.

Atuuci luà *Antus'a* pre fiulu ei de mana, 'lu duse in lontrulu casei, in odai'a de durmitu, si siedindu pe patu, vorbi cu lacrimile in ochi, ast'feliu catra densulu: „Aici, fiulu meu, este localu, unde ti-amu datu lumin'a dilei; abia te nascu-si inse, si tatalu teu trecu in alta lume mai fericita. Eu me facui veduva si tu orfanu; dupa hotarirea ddieesca, poteră si virtutea tatalui teu mi-au adneu numai

pucine roduri. Prea de timpuriu amu ajunsu veduva, si ce neajunsuri suntu impreunate cu vietii'a de veduva, scie numai celu ce au facutu amare esperiintie. Pote-se imbracă in cuvinte nenorocirea unei feciore, care atatu de neesperta, esí cu pucini ani inainte din cas'a parentiesca, pentru a fi in curundu supusa la grigi si nenorociri, pre cari nu le pote cuprinde neci seculu neci vèrst'a s'a. Aci se bage de séma la gresielile celoru din casa si se le pedepsésca, — aci trebuie se se ferésca de cursele chiar' ale rudeniiloru s'ale, — aci se suferé in-drasné'l'a, ba chiar' nedreptatea din partea functionariloru statului si din partea culegatoriloru de dare. — Remanéndu dupa repausatulu parente una féta, si acést'a face mamei multa grigia si pricinuesce mari ingrigiri, dar' multu mai multa grigia i-i pricinuesce unu fecioru. Grigi nesfèrsite si cheltueli mari suntu impreunate cu crescerea lui. Tote aceste inse nu me poturá hotari a pasí la una noua casatoria si a introduce unu nou mire in cas'a tatalui teu. Amu remasu veduva, amu remasu singura iu fortun'a vietiei, amu luatú asupra-mi intrég'a povara a grigiloru, si nu m'amu spariatú de cuptoriulu de feru alu veduviei. Amu facutu aceste, parte pentru ca este voi'a lui Ddieu, parte pentru ca avému una deosebita mangaiere, privindu in faci'a t'a, in care vedému chipulu tatalui teu, cu care ai atat'a asemenare. Inca in anii candu copii suntú mai placuti parentiloru, atunci candu abia potéi vorbi, simtiamu prin tene multa usiorare. Cá inse in viitoriu se nu te plangi, ca eu mi-asiu fi facutu veduvi'a mea prin ace'a mai placuta, ca asiu fi urmatu unoru mame, cari se veselescu pe socoteal'a orfaniloru, amu fostu departe de a-ti impuciná moscenirea t'a parentiesca, — din contra o amu lasatu neatinsa, — totusiú nu amu incungiuratu nemica spre a-ti da una crescere nobila. Amu folositu spre acestu scopu propri'a mea avere si banii adusi cu mene din cas'a mea parentiesca. Nu-ti spunu aceste, pentru a-ti face mustrari. Numai unu singuru semnu de multiamire ceru dela tene: nu me face de nou veduva si nu-mi re'noi dorerea si intristarea! Ascépta pâna voiú muri; pote ca suntú fórte aprópe de sfèrsítulu vietiei mele. — Omenii teneri mai potú asceptá betranetie adénci, — noi inse, cari incepemu a imbetrani, potemu asceptá numai mórtea. Dupa ce me vei fi inmormentatu iubitulu meu fíiu, si dupa ce vei fi impreunatu osamentele mele cu osamentele tatalui teu — atunci pregatesce-te catu 'ti place pentru caletorie mari, — atunci poti trece preste tote mârile neme nu te va impedecá. Numai catu mai resflu eu, se traimu impreuna! Nu vatemá pre Ddieu si nu me aruncá in adenculu superarei; cá-ci eu nu ti-amu facutu neci unu reu. Déca inse credi, ca prin ingrigirea economiei nóstre, pre care ti-o-amu incrediutu tie, prea tare te-amu incurcatu in celea lumesci, si déca nu iei in séma neci legile naturei, neci ale crescerei, neci ale obiceiului, — apoi fugi de mama-t'a, cá de inimic'a mantuiri t'ale. Facându eu inse tote, pentru a-ti usiorá chemarea t'a, celu pucinu acésta legatura se te retiena. Dintre toti celi ce te iubescu pre tene, nimeni nu-ti va lasá atat'a voia libera, cá mene, — nime nu va fi asiá ingrigítu, cá mama-t'a, a te vedé fericítu“.

Prin aceste cuvinte Ioanu fu atatu de misăcatu, incatu plangându si sugitiendu imbracisă pre mama-s'a, promitiendu-i a remané la dens'a si a-i da totu ajutoriulu posibilu.

Dupa mórtea mamei s'ale, Ioanu se retrase cu totulu in singuratate, — nu potú inse remané cu totulu ascunsu lunei; că-ci inaltele s'ale talente 'lu scóseră lá lumina, pentru că se nu lucre numai pentru sene singuru, ci se faca bene pentru crescinimea intréga. Că parochu de modelu elu atrase atentiunea tuturoru asup'r'a s'a, si stă in renumele de a fi celu mai mare oratoru alu tempului seu, candu in anulu 397 fú chematu la scaunulu patriarchalu din Constantinopole si asediatu óre-cum cu puterea in trensulu.

Unu nou campu de activitate se deschise lui Ioanu, si elu predică cu zelu neobositu incontr'a năravuriloru rele ale poporului de pe tempulu seu, — prin acést'a barbati si femei de influentia se simtiră atacate, tiesurà uneltiri incontra-i si patriarchulu evlaviosu si dreptu fu esilatu (scosu din tiéra). Adevveratu ca prin midilocirea prieteniloru sei fú rechematu la Constantinopole, dar' fú de nou esilatu. Elu eră bolnaviciosu, candu parasí capital'a, si silindu-lu conducatoriul sei a merge totu mai departe, elu deveni atatu de slabu, incatu trebui recondusu la Cuman'a, de unde plecaseră pucinu inainte. Aici 'si dadú sufletulu cu cuvintele: „*Marire lui Domnedieu in tote lucrurile s'ale!*“ — Acést'a se intemplă in 14 septembrie anulu 407. Trupulu seu fú dusu apoi in 27 ianuaru 438 la Constantinopole si mai tardiu la Rom'a, unde se afla si adi in baseric'a Vaticanului.

Acestu patriarchu vestitu fú nupitu dupa mórtea s'a *Chrysostom* — gura de aur — din caus'a maestriei s'ale de a cuvanta, si baseric'a puindu-lu intre santi, serbéza diu'a lui in 27 ianuarie.

Niti'a si Petrea Banului.

Balada populara.

Trei cocosi negrii cântară, —
Trei Turci in tiéra intrară:
„Vinde-'ti frate nevast'a
Si-'mi platesce port'i'a!“ —

Vendú vii
Vendú mosii, —
Si facú
Precum potú
Si nevast'a nu-'si vendú
Si-a avutu o mora-'n ventu
Si-inca alt'a pre pamentu
Si-acele le-'nstreină
Că se-si scape nevast'a.

Si veniră Turcii éra
Si strigar'-a dou'a-ora
„Vinde-'ti frate nevast'a
Si-'mi platesce port'i'a!“

Elu din graiú asié graiá:
„Mandra mandrulean'a mea,
Ési afóra din camara
Si-'ti baga ochii-'n cernéla
Si-'ti ié ite
Dintr'o mie
Că tene se nu mai fie, —
Si inelu mandru suflatu
Si basmea din Tierigradu.

Ea afora ca esiá
Si frumosu se primeniá.
Elu de mana mi-o luá
Si-amendoi la tergu plecá
Cu-unu turcu teneru se-'ntalnea:
— „Buna diu'a Turcule!“
— „Multiamimu ciocoiule!
De vendutu ti-e nevast'a?“
— „De vendutu mi-i dieu asta!“
— „Spune-mi: catu o pretinesci?“
— „De trei ori s'o cumpenesci,—
Odata cu bani marunti
Cá se-mi pará cá-su mai multi,
Adou'a cu lei batuti,
Atrei'a cu galbenuti, —
Cá-su mai usiori la portare
Si mai spornici la schimbare.“

Turculu veselu s'apucá
Galbenii a numerá.
Iar' nevast'a suspiná:
— „De-ar da Ddieu de-ar' da
Banii se nu i-s'ajunga
Pre mene se nu ine vanda!“

Dar' banii i-a numeratu
Nevasta si-a cumperatu
Si de mana mi-o luá
Si prin terguri o purtá
Pre la sietre mi-o primblá
De tóte mi-o intrebá
Si in crâsima se bagá
Si din graiũ asié graiá:
— „Mandra, mandrulean'a mea!
Eu cu dragu te-amu cumperatu
Ce-a cerutu pre tine-amu datu,
Ce-ai pofritu eu ti-amu luatú;
De tóte te-amu intrebatu,
Dar' de un'a mi-amu uitatu:
Mandro cu dreptu se graiesci,
Spune-mi din ce vitia esti?“
— „Eu sum Niti'a Banului
Din tier'a Ardealului!“
— „Sora, sora, drag'a mea,
Déca sta lucrulu asiá
Si io-su Petrea Banului
Din tier'a Ardealului.
Mai na bani pre câtú ti-amu datu
Si te dũ iar' la barbatu!“

Insemnari folositorie.

Cum are sã fiã un celar bun? Ca celarul (pivnița) sã fiã bun, sã cer urmãtoarele:

1. Sã-si aibã intrarea principalã de spre nord (médãnopte), unde schimbãrile atmosferei nu sã simt așa rapede ca spre sud (médã-ði). Ca însã celarul se fiã scutit de vânturile cele mari de nord, cari prelângã tóte ușile duple jos și sus, d'asupra treptelor, pun de multe-orí vinul în mișcare, sã cere ca celarul sã nu se întindã în dreptul treptelor, ci acelasã sã fiã situat dela răsãrit spre apus așa, ca coborînd treptele celarului, intrarea la buți sã fiã de desupt în drépta și stênga treptelor, ér nu drept înainte. Dacă suntem siliți prin pozițiunea locului a face intrarea celarului de spre sud (médã-ði), atunci înaintea treptelor celarului facem un coridor cu ușile și spre răsãrit și apus, ca razele sórelui sã fiã abãtute dela intrarea celarului.

2. Celarul are sã fiã destul de adinc, ca temperatura sã se conserve uniform. Astã adîncãme depinde ínse dela pusêtiunea locului. La șes sã sapã mai afund, ca în dél. Adîncimea unui celar șes are sã fiã de cel puçin 5 metri (16 urme) și bolta de 3 metri și 80 centimetri (12 urme) înaltã. Ferestile celarului sã nu fiã pré mari, sã fiã bine împãrțite și preste érnã și vérã mai mult închise.

3. Celarul să fiă totdeauna cevași umed însă nu apătos. Pré multă umezélă mucezesce buțile. In celar pré uscat vinul evaporéză prin dóge și scade pré mult.

4. Lumina celarului să fiă moderată, pré multă usucă, pré-puçină cașunéză putredire.

5. Un celar bun are să fiă depărtat de drumuri, de făuriști și de tóte atelierele, unde se lucră cu ciocanul. Loviturile și sguindirile pun vinul adese ori în mișcare și 'l tulbură.

6. În cât e cu puțință oțetul, varza și verdețurile să nu stea în celarul cu vin, căci i strică. Pentru aceste obiecte să avem celar separat.

7. Asemene e bine, ca celarul să nu fiă în apropierea de fântâni, de grajduri și de eșitori.

Mai bune sunt celarele la vii, unde liniscea necurmată și aerul curat îmbunătățéză vinul.

Aerul în celar să póte adese-ori fórté bine curăți prin aprindere de puciósă, care apără apoi și vinul.

Flori de musietielu, majoranu, minta (sáu isma crétia), minta piparósa, melisa, nalba. Aceste ierburi ar trebui prasite in fia-ce gradina si ar fi se nă lipsésca din cas'a omului; căci, ferte si beute cá tea (zéma), au folosu inmultitu: musietielulu, melis'a, mint'a si mint'a piparósa suntu fórté bune cá beutura contr'a *spasmiloru, slabitiunei de stomacu, a lesinării*, — nalb'a e buna la inflamări (dureri) de gátu intrebuintiata cá tea de gargaritu (gălgăitu) in gura. Mai folosescu tóte aste ierburi si din afara cá cataplasme la *curgeri, dureri locale, focu-viu, artetica (Gicht), spasmi etc.*

Taritie implute in saculetiu micu, incaldite asiá bine pe cuptoriu si puse pe locul durerii folosescé multu in *reumatisme, spasmi*, cá midilocu pentru alinarea durerii, ér la *inflatari* cá midilocu de desinflare.

Lâna, flanelu, tafeta ciruita. Materiele aceste sunt cele mai bune si mai sigure midilóce de casa la curgeri si dureri de reumatismu. Invalimu partea suferinda cu lâna peptenata ori flanelu, si deca aste n'ajuta — cu tafeta ciruita (Wachstaffet).

Implastru de resina (Pechpflaster). Topimu resin'a si o intindemu pe unu petecu de pele móle, câtu palm'a. Folosescé in casuri de *tusa*, daca se pune intre umeri si să lasa acolo, pâna cade de sine.

Implastru de stomacu (Magenpflaster). Este o materia cirósa facuta din cója de pâne, vinarsu (rachiu), piperiu, gimberu (Ingwer), si alte plante aromatice. Cându suferimu de stomacu, folosimu acésta materia cá cataplasma pe stomacu.

Bumbaculu este celu mai bunu midilocu la arsuri. Partea vatemata se invalesce cu elu.

Am. Pop.

La o Pasarica.

Dragalasia, mititica,
Tu gîngasia pasarica
Ce spui in cantarea t'a?

Resfaciata totu la sóre
Fâlfaindũ din aripióre
Vii se mîngai tîer'a mea?

Cantarea-mi, fiica Romana, . . .
Desi norii se aduna,
E a falnicu viitoru.

A mea mîndra resfaciare
Prevestesce triumfare
Unui micu dar' bravu poporu!

O Româna.

Proverbe populare din Bucovin'a.

Se te ferésca Dumnedieu de fug'a schiopului, de batai'a orbului, de cu-mint'i'a prostului, de vorb'a nebunului, si de toti ómenii cei insemnati, cà cu acesti'a nici candu nu poti esi bine la capetu.

Unde-i gasi taciuni in vatra, fumu in casa, copii multi racnindu, si cerëndu mancare, tîpandu si intindîndu-se de capu, éra tatalu loru taindu unu reslogu pre pragu si maic'a loru rîsîndu, sa-ti tai pól'a sumanului si se fugi mancandu pamentulu ca acolo nu-e Dómne-ajuta.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Dee-i Dumnedieu lui numai atat'a grija, catu sa uite de grijele mele.

Ca carulu intr'o rota se întórce in cotro voesce.

Nu e numai atat'a lume càta se vede prin ferésta.

Nebunulu platesce,
Hâtrulu cinstesce.

Pân' ce grasulu scade
Hiteoanulu cade.

Câte bordee,
Atâtea obicei.

Nici lae,
Nici balae.

Nici o frica
De-o furnica,
De-unu tîntiaru
Nici habaru.

Buna mas'a!
— Poffim la dins'a!
Cine-i om de omenie
Nu trebuie sa se 'mbie.
— Ba! .. cine-i de omenie
Nu trebuie se mai vie! . . .

S. Fl. Marian.

CUPRINSULU

scrierei periodice

„CARTILE SATEANULUI ROMANU“

CURSULU II. — ANULU 1877.

Facia.

I. Inceputulu si Istori'a Romaniloru — tractatu, in forma de dialogu, pentru poporul romanu	2, 18, 34, 49, 83, 118, 134, 152, 170, 187.
II. Serbatori'a nationala — 3/15 maiu —	68.
III. Diu'a de 9/21 maiu 1877. — <i>Proclamarea Romaniei de statu independente.</i> —	81.
IV. Romanii din Turci'a si Romanii preste totu	159.
V. Folosulu maiestriilor. — <i>Dialogu intre doi scolari</i>	24.
VI. Indreptati si invetiati poporul!	144.
VII. Femei'a economului romanu	176.
VIII. Poterea cuventului mamei	192.
IX—XXXIV. Poesie. <i>Ern'a.</i>] — Dialogu intre barbatu si femeia	1.
„ Tieranulu si ochielarii	11.
„ Strigoii	17.
„ Scumpulu seau Avarulu	24.
„ Betivulu	33.
„ Ce n'avemu	42.
„ N'amu nemica	47.
„ Cum se schimba tote	49.
„ Murgu si fet'a lui	54.
„ Serbarea dilei de antaiu Maiu	65.
„ Tierisiór'a	82.
„ Picatur'a si Provedinti'a	89.
„ Grelusiulu si furnic'a	99.
„ Stéu'a Romaniei	101.
„ Balcanulu si Carpatulu	107.
„ Gielea unei orfane	117.
„ Crucea Rosia	133.
„ Martiriloru independintiei	141.
„ Ostasiulu dein Romani'a	149.
„ Batali'a dela Custoz'a. 1866.	159.
„ In Blasiu. 5 augustu 1877.	169.
„ Romaniloru!	175.
„ Vijeli'a	180.
„ Stanu venatoriulu	185.
„ Diu'a lui Craciunu	191.
„ Niti'a si Petrea Banului	195.
„ La o pasarica	198.
XXV. Marti sér'a. — <i>Novela din viét'a poporului</i>	90.
XXVI. Una Romanca	102.
XXVII. Balanulu	123.
XXVIII—XLI. Economia. Semenati de tempuriu	14.
„ Nutrementu bunu pentru vitiei	15.
„ Lucrati si Cascigati	61.
„ Crutiati si Pastrati!	62.

	<i>Fac't'a.</i>
Economia. Pentru agricultori	63.
” <i>Grădinaritulu</i>	73.
” <i>Pomaritulu</i> — însemnatatea lui și starea-i actuala la Romani	108.
” Plantarea pomiloru	111.
” Ingrasiatulu porciloru	181.
” Stêrpirea gârgarițeloru din grâu. Străplantarea pomiloru înfrunđiti. Curățirea butiloru de mușegariu. Conservarea oueloru	187.
” Cum are se fia unu celariu bunu	196.
XLII—LXVIII. Medicina. In contr'a arsuriloru	16.
” Florea de socu și suculu de socu. Afine. Degeratura	131.
” Unsore de arsura. Săpunu, ce- nusia de lemne, lesia. Laptele	132.
” Smântana, untu oleu. Scald'a de picioru. Apa rece și caldă	147.
” Sementia de inu, turta de inu. Mușitariu, hrėnu, piperiu	167.
” Urliucla de ovesu, orzu curățitu sėu arpacasiu. Clistirulu. Un- tura de iepure	168.
” Zacharulu. Otțetulu de vinu. Spirtulu de săpunu	180.
” Diari'a (urđinarea, scursur'a)	182.
” Artetic'a, reumatismulu, podagr'a	183.
” Vinulu și vinarsulu	184.
” Flori de musietielu, majoranu, minta - creția și piparosa, melisa, nalba. Taritė. Lana, flanelu, tafeta ciruita. Im- plastru de stomacu. Bumbaculu	197.
LXIX—LXXVII. Veterinaria. Streche'a. In contr'a cufu- relei vitėiloru	15.
” Smintele laptelui	42.
” Aprinderea ugerului	56.
” Pecinginea, bureții de pele la vite	57.
” Cosii la vite. Inflatuni la genunchii viteloru	58.
” Ariciulu la picioru	59.
” Rii'a la vitele cornute	60.
LXXVIII. Proverbe poporale din Bucovin'a 47, 64, 100, 116, 148, 198.	
LXXIX—LXXXII. Amenunte. Sateanulu	13.
” Invetiatur'a	15.
” Jidovii	16.
” Catra impilatorii Satea- nului romanu	31.
LXXXIII. Adevăruri și Invetiaturi	16, 32.

pantofariu 50 cr.; Ioanu *Dolianu* 50 cr.; An'a *Stiră* 30 cr.; Iacobu *Bolia* 10 cr. — *Din clerulu teneru — dela seminariulu romanu din Gherl'a au contribuitu: Unu Salagianu* 1 fl.; Ioanu F. *Negrutin* 1 fl.; Petru *Popu* 1 fl.; Petru *Birlea* 50 cr.; Ioane *Olteanu* 50 cr.; Vasiliu *Neamtiu* 40 cr.; Alessandru *Cherestesiu* 50 cr.; Augustinu *Budu* 20 cr.; Teodoru *Margineanu* 40 cr.; *Cherebetiu* 20 cr.; *Simeonu* 10 cr.; *Gabrielu B.* 10 cr.; *Unu districtenu* 20 cr.; *Ioanu* 10 cr.; *Unu Erianu* 30 cr.; *Gabrielu* 10 cr.; *Unu Viseonu* 20 cr.; *Unu Altulu* 30 cr.; *Huzmezanu* 20 cr.; *Ioanu Crestineanu* 20 cr.; *Ioanu Vladu* 20 cr.; *Necasitulu* 10 cr.; *A. Olteanu* 10 cr.; *Ioanu Barbulu* 40 cr.; *Anchidimu Candale* 20 cr.; *Michailu* 20 cr.; *Lupanu* 10 cr.; *Dragomiru* 10 cr.; *Ioane D. Neamtiu* 12 cr.; *Iosifu Nemesiu* 10 cr.; *N. B.* 10 cr.; *Iuliu Branu* 30 cr.; *Nicolau Avramu* 10 cr.; *Paul Chit'a* 10 cr.; *Vasiliu Dredeanu* 20 cr.; *Andreiu Popu* 10 cr.; *Hieronimu Slavoca* 10 cr.; *Eu* 20 cr.; *Si eu* 30 cr.; *Const. Jug'a* 20 cr.; *Fucecu* 10 cr.; *I. Paulu* 20 cr.; *Andreiu Centea* 20 cr.; *Vasiliu Tofanu preparandu* 10 cr.; *Andreiu Antonu Archd. Gherlei* 1 fl.; *Nicolau F. Negrutiu* 1 galbini si 1 leu. *Summa totala: 30 fl. 42 cr. v. a.; 1 galbini si 1 leu in natura.* — Gherl'a, 20. Nov. 1877. — Colectanta: **Ludovic'a Borgovanu n. Antonu m. p.**

P. S. Oferte spre acestu scopu maretiu se voru primi de catra subscris'a si de aci inainte cu multiamita, cari apoi ajungându la ore-care sumulitia se voru inaintá la locul destinatu, despre ce se va da ratiociniu pe calea diurnalistica. *Ac'esi.*

Carsulu — nadejdea cea mai mare si intarirea cea mai puternica a Turciei Asiaticе — a cadutu, cutremurându Turci'a intréga si sgu-duindu din temelia falós'a capitala a acelei'a — Constantinopolulu. Dupa o lupta inversiunata, urmata noptea in 12 óre dupa olalta, — puternic'a cetate cadiu in man'a armatei invingatoria a Muscaniloru, impreuna cu 300 tunuri, multe bucate si implaturi, banii ostei turcesci si preste 10,000 prinsioneri, Cintre cari mai multi ostasi de frunte si de comanda. — **Plevn'a** se mai tiene si astadi cu cerbicosia in faci'a numerósei armate romano-ruse, care o incunjiura de tote partile. — Inse lips'a de provisiuni (bucate, implaturi de pusica s. a.) — care au facutu cá se se impucneze bran'a ostei la a trei'a parte si se se lase numai câte pucine implaturi de pusica la in-de-man'a ostasiloru turci, — va sili pre acesti'a cá se se dee in man'a muscaniloru, cari i-i tienu inchisi ca pre nesce rbi. — **Imperatulu Rusiei** se fia dísu ca nu'si va baga sabi'a in teaca pâna ce va mai aflá vre-unu inamicu in Europ'a. — **Muntenegrinii** au cuprinsu *Muritji*, apoi au inaintatu pâna spre *Scadaru*, unde asemenea au batutu pre Turci. Intaritur'a turcesca *Chanj* s'a datu de sila cá de buna-voia in man'a Muntenegriniloru, cari apoi au atacatu intaririle turcesci *Haji* si *Nehaj*. — **Serbi'a** nu voiesce a plati tributulu ce i-i cere *Turci'a* si a postítu dela acést'a cá se poruncésca ostasiloru si omeniloru sei: se nu se atinga de hotarele Serbiei, neci se nepaciúesca pre locuitorii acelei'a. Se crede ca in curundu va luá arm'a in contr'a Turciloru. — **Klapka**, unulu din acitatorii rescotei din 1848, se fia indreptatu catra nati'a magiara o provocare in care o indémna cá se-si silésca ocarmuirea a luá arm'a in ajutoriulu Turciloru — „pentru-ca alt'mintrea — dice elu, in locu de iubileulu (serbatori'a) de una miia de ani alu Ungariei, istori'a vá insemná sinuciderea ei.“ — **Vorba de pace** se face prin toti pretenii Turciloru, — ar' voii adeca acesti'a cá se se midulocésca pentru Turci'a catu mai in graba una pace nu prea apesatoria. — Intre altii insusiú Sultanulu (imperatulu) Turciei inca si-a descoperitu dorenti'a de a se inchia pacea catu mai curundu, — pentru-ca díce elu cumca i-i s'a aretatu, in trei nopti dupa olalta, profetulu Mahometu si i-a poruncitu cá indata se inchia pace; cáci alt'mintrea „tronulu lui va cadea si imperati'a lui va peri intr'unu vèrtejiu de focu, de feru si de sange.“ — Pacea o dorimu cu totii, dar' **Muscanii** vréu cá ei insi-si se dicteze conditiunile pazei si acelea de

buna-séma nu voru placé Turciloru; si asié anevoa credemu cá se se inchia pacea, pâna-ce voru patrunde Muscanii la zidurile Constantinopolului.

CALENDARIE PRE ANULU 1878.

Se afla de vendiare la noi:

Amicul Poporului, compus de *Visarion Roman*. Anul XVIII. Pretiulu e 50 cr., tramisu pre posta 55 cr. v. a.

Căldarul Bunului Econom, intocmit de *D. Comșa si Eugen Brote*. Anul II. Pretiulu e 45 cr., tramisu pre posta 50 cr. v. a.

Calendariu pe anulu de obsce 1878, edatu cu lit. cir. de *Tipografi'a ereditorei lui Georgie de Closius*. Anulu LXXXVI. Pretiulu unui esemplariu tramisu pre posta e 27 cr. v. a.

Tôte Calendariele acestea cuprindu materie interesante, precum au potutu aflá cetitorii nostri si din cartea a X-a si a XI-a. Articululu „*Poterea cuventului mamei*“ publicatu in acést'a carte, este scosu din „*Calendariu pe anulu de obsce 1878*“.

PRESENTU de ANULU NOU si PREMIU de DILIGENTA.

Cinci-zeci de Istorioare morale

pentru băieți si băiete, de amicul pruncilor **F. H.**

Cu șase chipuri colorate.

Éta nou'a carticica cu care bene-meritat'a Tipografi'a de Closius, impodobí in dílele acestea literatur'a nostra nationala, si in deosebi pre ace'a a *tenerime* romane iubitoria de invetiatura. — Intru adeveru acésta carticica vene a astupá una/lacuna mare in literatur'a nostra si a supleni una lipsa de multu semtita de catra tenerii si educatorii romani; si speramu cu siguritate ca istorioarele cuprinse in ea voru produce in tenerimea romana celea mai salutarie frupte — aretându-le calea pre care purcediendu au se devina ore-candú fal'a si mandri'a natiunei romane, podob'a si frumseti'a bastericee prestine. Ea e scrisa in unu stilu usioru si e tiparita curatu si pre chartia fina, — afora de ace'a valórea ei se redica multu prin prea frumoșele icóne colorate, asiediate ici-colo, si prin legatur'a placuta in care e cuprinsa. Tote acestea facu cá ea se fia cea mai acomodat cartea pentru presente la anulu nou si premie la esamenu. — Dreptu-ace'a o recomandamu parentiloru, invetiatoriloru si tuturiloru educatoriloru romani precum si prunciloru de ambe secsele. — Pretiulu unui esemplariu e 1 fl. v. a. — adausu pentru porto-postalu 3 cr. v. a.

CARTI SCOLASTECE MAI NOUE.

Elementariu (Abcdariu) pentru clasa antania a scololoru poporale de Solomonu-Munteanu. Editiunea IV. Este compusu dupa pncipiele scriptologiei mestecate. Scolarii se potu deprinde fórte bene in scrisóre din acestu manualu, care cuprinde litere de scrisu si precisu esecutate. Cuprinsulu interesantu si tipariulu curatu recomanda pre deplenu acestu Elementariu. Pretiulu unui esemplariu legatu in locu e 23 cr., tramisu pre posta 28 cr. v. a.

Elemente de Constitutiunea Patriei seau cunóscecea drepturiloru si a datorintieloru cetatienesci. Lucrata, dupa legile cele mai noue ale tieriei, pentru scólele populare si adulti de Teodoru Petrisionu profesoru gimnasiale. — Carticica acést'a este compusu dupa principulu „*dela usioru la greu*“. Limb'a i-este usiora si stilulu fluente, — pentru ace'a ea se pote introduce cu mare folosulu in scólele nóstre populare. O recomandamu dreptu-ace'a sprignului caldurosu ala Directoriloru si Invetiatoriloru dela aceste scóle. — Pretiulu unui esemplariu legatu in locu e 20 cr., tramisu pre posta 25 cr. v. a.

Tote acestea precum si alte scrieri romane si streine se potu căsiga dela Redactiunea acestei foie.

Toti aceli'a cari né suntu detori cu bani de prenumeratiune, ori cu alte competentie pre carti ce le-amu tramisu s. a. — suntu rogati cá se benevoléscu a ne plati indata sumele detorite; cá-ci acum la capetulu anului, avemu fórte multe lipse de suplenitu, — si apoi altu isvoru de venitu nu avemu decatu competentiele nóstre, cari ne cugetamu indreptatiti a le possi si pretinde chiar', dela toti cari ne detorescu cu ele. — Din cassa tieriei nu indrasnimu a cere neci unu ajutoriu, desi prin acésta scriere inaintamu interesele ei, luminându poporulu romanu asupr'a drepturiloru si detorentieloru s'ale si nisulindu a face pre mai marii tieriei se intiléga ca, numai lucrandu pentru inaintarea intereseloru poporului, 'si implinescu detorenti'a ce au catra tier'a pre care o ocármuescu si a carei'a basa si potere este poporulu, care i-i nutresce cu sudórea faciei s'ale si i-i apera cu sangele vineloru sale.

PLATITI Restantiele si INOITI-VE prenumeratiunile! —

Tipografi'a eredei de Closius in Sabiu.